

OKRUŽNI PRIVREDNI SUD U BIJELJINI

Broj: 59 0 Ps 018507 12 Ps 3

Bijeljina, 17.09.2012.. godine

Okružni privredni sud u Bijeljini, po sudiji Gužvić Božani, u pravnoj stvari po tužbi tužioca Elektrogospodarstvo Slovenije – razvoj in inženiring d.o.o (EGS) Vetrinjska ulica 2, Maribor, Slovenija, koga zastupa punomoćnik advokat Mehmed Spaho iz Sarajeva, Mehmeda Spahe br. 8/II, protiv tuženog Rudnik i termoelektrana Ugljevik a.d. Ugljevik, koga zastupaju punomoćnik advokat Risto Kojić iz Beograda, Bulevar Kralja Aleksandra br. 196 i punomoćnik advokat Popović V. Aleksandar iz Banja Luke, i uz učešće umješača na strani tuženoga Mješoviti holding „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće sa sjedištem u Trebinju, koga zastupaju punomoćnik advokat Jugoslav Milanović iz Trebinja, ul. Luke Petkovića br. 1 i Vukoje Aleksandar, dipl.pravnik, radnik umješača, radi isplate duga i isporuke električne energije, v.p.s.1.416.401.670,39 KM., odlučujući u povodu prigovora tuženoga na nadležnost suda za rješavanje predmetne pravne stvari, donio je dana 17.09.2012 g sljedeće

R J E Š E N J E

Okružni privredni sud u Bijeljini oglašava se nenadležnim za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, ukidaju se provedene radnje i tužba odbacuje.

Obavezuje se tužilac da tuženome naknadi troškove postupka u iznosu od 5.060,00 KM, u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti ovoga rješenja, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Odbija se tuženi sa potraživanjem troškova postupka u iznosu od 13.750,00 KM kao neosnovanim.

O b r a z l o ž e n j e

Tužilac je dana 30.12.2009 g, podnio tužbu protiv tuženoga sa tužbenim zahtjevom preinačenim u podnesku podnijetom sudu dana 24.12.2010 g, kojim od tuženoga traži:

1. da mu isplati:

- iznos od 826.523.511 KM (EUR 422.601.243,88) na ime sredstava uloženih u izgradnju tuženoga u skladu sa SaS 1 i 2, revalorizovanih, po izračun ima na dan 30.09.2008 g,
- iznos od 523.920.459 KM (EUR 267.880.386,52) na ime naknade za gospodarenje udruženim sredstvima u skladu sa SaS 2 po izračunima na dan 30.09.2008 g,
- iznos od 65.957.700,39 KM (EUR 33.724.154,00) na ime odštete zbog neisporučene električne energije u periodu od 01.01.2005 g do 30.09.2008 g,

sve zajedno sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom od 01.1.2008 g do isplate,

2. isporučuje 1/3 proizvedene električne energije po internim cijenama u skladu sa SaS 2 od dana donošenja presude,

3. naknadi troškove postupka.

U pismenom odgovoru na tužbu sa dopunom iste, tuženi je između ostalih razloga iz kojih osporava tužbeni zahtjev u cjelosti, prigovorio nadležnosti suda da rješava ovu pravnu stvar, uz obrazloženje da je predmetnim Samoupravnim sporazumima iz 1981 (SaS 1) i 1988 g (SaS 2) ugovoreno arbitražno rješavanje sporova koji nastanu po oba sporazuma. Osnovanost ovog, u pismenom odgovoru na tužbu, istaknutog prigovora nenadležnosti suda, tužilac je dalje obrazlagao u svom pismenom podnesku podnijetom sudu dana 23.01.2012 g i na ročištu održanom dana 02.03.2012 g radi raspravljanja pitanja nenadležnosti okružnog privrednog suda za rješavanje spora, pa tako ističe da su učesnici samoupravnog sporazumjevanja zaključili arbitražni sporazum koji isključuje pravo da se rješavanje spora traži pred sudom prije nego što isto povjere arbitraži, pa da kraj postojanja pismenog arbitražnog sporazuma, sud ne može zanemariti njegovo postojanje i ima obavezu da primjeni odredbe čl. 438 Zakona o parničnom postupku Republike Srpske, tužbu u ovoj pravnoj stvari odbaci. Arbitražno rješavanje spora da se može izbjeći samo proglašenjem prestanka važnosti ugovora o arbitraži, što da se postiže deklaratornom tužbom kod nadležnog suda.

U svom odgovoru na tuženikov prigovor nenadležnosti okružnog privrednog suda da rješava spor, i to kako u pismenom podnesku od 07.02.2012 g tako i na ročištu održanom dana 02.03.2012 g radi raspravljanja o ovom prigovoru, tužilac je u cjelosti osporio ovaj prigovor. Tuženi ističe da arbitražno rješavanje spora koji nastane vezano za Samoupravni sporazum SaS 2 nije moguće, obzirom da je istim ugovorena arbitraža Zajednice jugoslovenske elektroprivrede koja zbog raspada SFRJ više ne postoji, pa samim tim ne važi niti ugovorena arbitraža. Posljedica toga jeste da se na nadležnost za rješavanje predmetnog spora trebaju primjeniti opšte odredbe parničnog procesnog zakona o mjesnoj i stvarnoj nadležnosti, pa da je stoga za rješavanje spora nadležan Okružni privredni sud u Bijeljini, što da dalje isključuje i nadležnost suda u Beogradu čija je nadležnost ugovorena Samoupravnim sporazumom SaS 1.

Rješenjem Višeg privrednog suda u Banja Luci br. 59 0 Ps 018507 12 Pž 3 od 17.05.2012 g, ukinuto je prvostepeno rješenje br. 59 0 Ps 018507 11 Ps 2 od 07.03.2012 g, kojim se sud oglasio nenadležnim za postupanje u ovoj pravnoj stvari, ukinute provedene radnje i tužba odbačena, te je predmet vraćen na ponovni postupak.

Nakon vraćanja predmeta na ponovni postupak, u predmetnoj pravnoj stvari zakazano je pripremno ročište dana 14.09.2012 g, na kome je tuženi, a pridružio mu se i umješak na njegovoj strani, tražio da sud primarno odluči o njegovom procesnom prigovoru nenadležnosti suda nalazeći da to pitanje nije riješeno niti nakon donošenja rješenja Višeg privrednog suda u Banja Luci.

Prema odredbi čl. 78 st. 1 Zakona o parničnom postupku (Sl. gl. RS br. 58/03, 85/03, 74/05 i 63/07- u daljem tekstu: ZPP), pripremno ročište počinje tako što tužilac ukratko izlaže tužbi a zatim tuženi ukratko izlaže odgovor na tužbu, nakon čega se shodno odredbi čl. 79 ZPP-a raspravlja o pitanjima koja se odnose na smetnje za dalji tok postupka, pa će sud po prigovoru stranke ili po službenoj dužnosti u slučaju postojanja tih smetnji postupiti po odredbama čl. 67 ZPP-a, a ako ne usvoji prigovor da postoji koja od smetnji za vođenje postupka, odluku o prigovoru donijeti zajedno sa odlukom o glavnoj stvari u kom slučaju protiv takve odluke nije dopuštena posebna žalba. Dakle, u svakom slučaju, kada raspravlja o smetnjama za vođenje postupka, prvostepeni sud donosi odluku kojom ili usvaja prigovor u kom slučaju je dopuštena žalba protiv takvog rješenja ili odluku da će o prigovoru odlučiti zajedno sa odlukom o glavnoj stvari u kom slučaju protiv takve odluke nije dopuštena posebna žalba.

Kada se na zakonom propisani način rasprave pitanja koja se odnose na smetnje za dalji tok postupka, shodno odredbi čl. 80 ZPP-a, raspravlja se o prijedlozima i činjeničnim navodima kojima stranke obrazlažu svoje prijedloge.

Postupak u predmetnoj pravnoj stvari, nakon izlaganja tužbe i odgovora na tužbu na pripremljenim ročištima, u kojoj se tek fazi isti nalazi, zastao je na raspravi o prigovoru koji se odnosi na smetnju za dalji tok postupka, a to je prigovor tuženoga na nadležnost suda za rješavanje spora.

Nadležnost suda je pozitivna procesna pretpostavka za donošenje odluke o osnovanosti tužbenog zahtjeva, tiče se suda i nije dopušteno da u određenom sporu sudi sud koji nije nadležan, pa kako je rješenjem drugostepenog suda ukinuto prvobitno rješenje kojim se prvostepeni sud oglašio nenadležnim I predmet vraćen na ponovni postupak, to ovaj prvostepeni sud cijeni da I dalje ostaje na prvostepenom sudu da odluči o prigovoru tuženoga na nenadležnost suda, na kome tuženi I dalje insistira I traži da se o tom prigovoru smetnje za dalji tok postupka odluči primarno prije nastavka postupka.

Sud nije ovlašten oglasiti se nenadležnim I odbaciti tužbu po službenoj dužnosti zbog činjenice što su stranke za rješavanje spora ugovorile arbitražu, već to može učini samo na tuženikov prigovor, a takav prigovor u ovoj pravnoj stvari podnio je tuženi.

Prema odredbi čl. 438 ZPP-a, ako su stranke za rješavanje određenog spora ugovorile nadležnost arbitraže, sud kome je podnijeta tužba, oglašiće se nenadležnim, ukinuće sprovedene radnje u postupku i tužbu odbaciti, ukoliko tuženi najkasnije u odgovoru na tužbu istakne prigovor nenadležnosti.

Osnov postavljenih tužbenih zahtjeva tužilac crpi iz dva Samoupravna sporazuma, jedan zaključen 21.12.1981 g (SaS 1) i drugi zaključen 1988 g (SaS 2). Predmet oba ova Sporazuma je bilo udruživanje rada i sredstava radi zajedničke izgradnje i zajedničkog korištenja Termoelektrane Ugljevik „Prvi blok“ (SaS 1) i „Drugi blok“ (SaS 2) sa odgovarajućim kapacitetom rudnika uglja.

Odredbom čl. 138 SaS 1 ugovorena je saglasnost da sporna pitanja iz zajedničkog poslovanja koje nije moguće riješiti neposrednim međusobnim dogovaranjem odnosno u zajedničkom odboru rješava ad hoc arbitražu, pri čemu je ugovoren i sastav arbitraže i način njena odlučivanja. Odredbom čl. 141 SaS 1 ugovorena je saglasnost

da se za rješavanje sporova nastalih u konfliktu ovog sporazuma određuje stvarno nadležni sud u Beogradu.

Odredbom čl. 118 SaS 2 ugovoreno je da se sporna pitanja koja nastanu u toku zajedničke izgradnje i zajedničkog korištenja i koja se ne riješe neposrednim dogovaranjem putem zajedničkog odbora, rješavaju putem arbitraže kod Zajednice jugoslovenske elektroprivrede. Istovremeno, odredbom čl. 126 SaS 2, ugovoreno je da se odredbe ovog sporazuma, a s obzirom da kompleks RiTE Ugljevik I i II predstavlja jednu cjelinu, primjenjuju i na prvi i na drugi blok RiTE Ugljevik, te da se SaS 1 primjenjuje sve do dana stupanja na snagu SaS 2, što praktično znači da se odredbe o načinu rješavanja sporova putem arbitraže iz odredbe čl. 118 SaS 2 koji je u međuvremenu i stupio na snagu, primjenjuju nakon njegova stupanja na snagu i na sva sporna pitanja po pitanju realizacije SaS 1.

Iz prednje citiranih odredbi samoupravnih sporazuma, daje se nesporno zaključiti da je istima ugovoreno, i to u obliku arbitražne klauzule sadržane u ugovoru, da je za rješavanje spora koji proistekne u vezi izgradnje energetskih objekata i korištenja kapaciteta Rudnika i termoelektrane Ugljevik, ugovorena arbitraža a ako arbitražno tijelo označena Zajednica jugoslovenske elektroprivrede.

Tuženi je blagovremeno, u pismenom odgovoru na tužbu, istakao prigovor nenadležnosti suda za rješavanje spora pozivom na ugovorenu arbitražu, dok je tužilac ovaj prigovor osporio argumentom da Zajednica jugoslovenske elektroprivrede više ne postoji, kao posljedica raspada SFRJ.

Zajednica jugoslovenske elektroprivrede osnovana je Zakonom o udruživanju u zajednicu Jugoslovenske elektroprivrede (Sl.gl.SFRJ br. 18/78) kao oblik udruživanja elektroprivrednih radnih organizacija, i ista je imala status pravnog lica (čl. 8 Zakona).

Zakon o udruživanju u Zajednicu Jugoslovenske elektroprivrede prestao je da važi donošenjem Zakona o prestanku važenja Zakona o udruživanju u Zajednicu jugoslovenske elektroprivrede (Sl.gl.Republike Srbije br. 104/09) kojim je Zakonom u odredbi čl. 2 određeno da „sva prava, obaveze, sredstva, dokumentaciju, predmete i zaposlene preuzimaju Javno preduzeće „Elektroprivrede Srbije“ i Javno preduzeće „Elektromreža Srbije“ u skladu sa međusobno zaključenim sporazumom.

Ugovor o arbitraži je ugovor kojim stranke podvrgavaju arbitraži sve ili određene sporove koji nastanu iz određenog bilo ugovornog bilo van ugovornog odnosa. Ugovor o arbitraži može se sklopiti u obliku arbitražne klauzule sadržane u nekom ugovoru ili u obliku posebnog ugovora. Za razliku od državnih sudova, koji svoje ovlaštenja crpe iz akata državne vlasti čiji su dio, arbitraže ovlaštenje crpe i zasnivaju na saglasnoj volji izraženoj u ugovoru o arbitraži.

Nadležnost arbitraže zasniva se sklapanjem arbitražnog sporazuma ili putem arbitražne klauzule sadržane u ugovoru, a među strankama, kao što je to slučaj u predmetnoj pravnoj stvari, može biti sporna punovažnost tog sporazuma, što otvara dilemu da li je sud ovlašten da rješava o tom spornom pitanju, tačnije da li sud ima pravo da se upušta u pitanje nadležnosti arbitraže.

Ugovorom o arbitraži stranke derogiraju nadležnost državnih sudova i time se odriču nadležnosti državnih sudova, no arbitražni ugovor nije i apsolutna zapreka za pokretanje parnice pred sudom. On to postaje samo ako postoji blagovremeni prigovor protivne strane. Dakle, ako je za rješavanje spora ugovorena arbitraža, propuštanje blagovremenog prigovora ima značaj konkludentnog pristanka da se ugovor o arbitraži raskine i tako prestane biti prepreka za pokretanje parnice pred sudom. S druge strane, blagovremeni prigovor tuženoga u parničnom postupku ima za posljedicu oglašavanje suda nenadležnim, ukidanje provedenih radnji i odbacivanje tužbe.

O pitanju za čije je rješavanje ugovorena arbitraža, ne bio smio biti pokrenut sudski postupak, jer se arbitražno rješavanje sporova zasniva na izraženoj volji učesnika pravnih odnosa da rješavanje svojih konflikata izuzmu iz nadležnosti državnih sudova i povjere ih arbitrima.

Arbitražni sporazum ima prorogacioni efekat i derogaciono dejstvo, jer se njime derogira nadležnost državnog suda, no istovremeno treba istaći da isključenje nadležnosti državnih sudova nije apsolutno obzirom da državni sudovi zadržavaju ovlaštenja da odlučuju o nizu pitanja koja se javljaju u toku i povodom arbitražnog sporazuma (postupaju po tužbama radi ponišenja arbitražnog sporazuma, ispituju punovažnost tih sporazuma i sl.). Takođe ova svojstva arbitražnog sporazuma nisu ni neopoziva s obzirom da stanama nakon zaključenja takvog sporazuma ostaje na raspolaganju mogućnost da odustanu od rješavanja spora pred arbitražnom i opredjele se za državni sud.

Tuženi u odgovoru na prigovor tuženoga o nenadležnosti suda uslijed postojanja ugovora o arbitraži ističe da arbitražni sporazum nije valjan zbog prestanka postojanja Zajednice jugoslovenske elektroprivrede .

Domaće zakonodavstvo odnosno Zakon o parničnom postupku, ne sadrži osnov za sudsko odlučivanje o punovažnosti arbitražnog sporazuma. Medjutim, odredbe međunarodnih sporazuma daju ovlaštenje sudu pred kojim je pokrenut spor tužbom o stvari za čije je rješavanje ugovorena arbitraža, da vrši ocjenu punovažnosti arbitražnog sporazuma i to u predarbitražnoj fazi, tačnije dok još arbitražni postupak nije pokrenut, pa će to primjenom međunarodnih propisa učiniti i prvostepeni sud, u svom odlučivanju o osnovanosti prigovora nenadležnosti suda za rješavanje spora, posebno obzirom i na odgovor tuženoga da je sporazum o arbitraži bez dejstva.

Prema odredbi čl. II Konvencije o priznanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka (tzv. Njujorška konvencija iz 1958 g), koju je ratifikovala SFRJ (Sl.list SFRJ – Međunarodni ugovori br. 11/81) i koja se i u Bosni i Hercegovini i u Sloveniji, primjenjuje na osnovu sukcesije, konkretno u Bosni i Hercegovini se primjenjuje nakon izvršene notifikacije o sukcesiji, prihvaćanju ili pristupanju na osnovu čl. 1. I dio, stav 4. tačka 6 Uredbe sa zakonskom snagom o preuzimanju i primjenjivanju saveznih zakona koji se u Bosni i Hercegovini primjenjuju kao republički zakoni (Sl.gl. R BiH br. 2/92) tako da i ova Konvencija čini dio pravnog sistema Bosne i Hercegovine, pri čemu treba istaći i to da su propisi bivše SFRJ preuzeti u Republici Srpskoj i primjenom odredbe čl. 12 Ustavnog zakona o primjeni Ustava srpskog naroda u Bosni i Hercegovini (Sl.gl. Srpskog naroda u Bosni i Hercegovini br. 21/92), svaka država ugovornica priznaje pismeni ugovor kojim se stranke obavezuju

da stave u nadležnost arbitraži sve ili neke od sporova koji nastanu ili bi mogli nastati između njih po određenim pravnim odnosima, a sud države ugovornice kojem je podnesen na rješavanje spor o nekom pitanju o kojem je sklopljen ugovor o arbitraži, uputiće stranke na arbitražu, osim „ako ustanovi da je taj ugovor prestao biti valjan, bez dejstva ili neprikladan za primjenu“.

Dakle, sud može da se upusti u pitanje punovažnosti arbitražnog sporazuma prije nego što je pokrenut arbitražni postupak, odnosno cijeliti da li je jedan arbitražni sporazum ništav, bez dejstva ili neprimjenjiv.

Uslovi punovažnosti jednog arbitražnog sporazuma u smislu odredbi čl. 434, 435 i 436 ZPP-a, odnosno odredbi čl. II Njujorške konvencije jesu: pismena forma, arbitrabilnost spora odnosno podobnost spora da se riješi arbitražnim putem, sposobnost ugovarača, da je njegov predmet rješavanje postojećeg ili budućeg spora koji bi mogao nastati iz određenog pravnog odnosa, da nije ništav, bez dejstva ili nepodoban za primjenu.

Predmetna arbitražna klauzula sadržana u odredbi čl. 118 SaS 2 ima pismenu formu. Dalje, ista je arbitrabilna obzirom da odredba čl. 1 st. 2 Zakon o stranim ulaganjima (Sl.gl.RS br. 25/02, 24/04, 6/11) upućuje na primjenu odredbe čl. 17 Zakona o politici direktnih stranih ulaganja u Bosni i Hercegovini (Sl.gl. BiH br. 17/98), prema kojoj nadležni sudovi u BiH rješavaju sporove vezane za strana ulaganja, kakav je po prirodi predmetni spor, osim ako ne postoji sporazum o drugoj proceduri rješavanja sporova, pa i arbitraži. Ugovorne strane arbitražnog ugovora su bile pravna lica, poslovno sposobna da ga zaključe. Predmet sporazuma je bilo rješavanje sporova koji se tiče zajedničke izgradnje i zajedničkog korištenja energetske kapaciteta RiTe Ugljevik. Konačno, predmetni arbitražni sporazum nije ništav jer nije protivan načelima javnog poretka, nije zaključen o zahtjevima o kojima stranke ne mogu raspolagati u smislu odredbe čl. 3 st. 2 ZPP-a, niti je rezultat mana volje (prinude, zablude, prevare).

Tužilac je u predmetnoj pravnoj stvari istakao da je arbitražni sporazum bez dejstva i nepodoban za primjenu, iz razloga nepostojanja Zajednice jugoslovenske elektroprivrede kod koje je ugovorena arbitraža, a tuženi smatra da je ugovorena arbitražna klauzula naknadno postala patološka (izraz Frederica Eisemanna iz 1974 g, inače počasnog glavnog sekretara Međunarodne privredne komore u Parizu) ali samo djelimično, u njenom institucionalnom dijelu, dok i dalje da ostaje sporazum o arbitraži kao načinu rješavanja spora, te dalje tuženi smatra da tužilac koji smatra da arbitražni ugovor više ne važi, treba ustati sa tužbom i istom zahtjevati da sud proglasi prestanak važnosti ugovora o arbitraži.

Prema našem ZPP-u, tačnije prema odredbama čl. 440 i 441 ZPP-a, tužba sudu radi proglašenja prestanka važnosti ugovora o arbitraži može se podnijeti iz razloga nekooperativnosti u konstituisanju arbitražnog tribunala, što nije slučaj u konkretnoj pravnoj stvari, gdje se nije ni pristupilo arbitražnom postupku, odnosno stvaranju uslova za pokretanje istoga obzirom da se tužilac opredjelio za tužbu državnom sudu radi rješavanja spora koji se tiče zajedničke izgradnje i zajedničkog korištenja kapaciteta tuženoga.

Prema odredbi čl. 99 st. 2 Zakona o obligacionim odnosima (Sl.list SFRJ br. 29/78, 39/85 te Sl.gl.RS br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/05 – u daljem tekstu : ZOO, pri tumačenju spornih odredbi ugovora, ne treba se držati doslovnog značenja upotrebljenih izraza, već treba istraživati zajedničku namjeru ugovarača, a ovaj sud cijeni se prilikom ugovaranja arbitražne klauzule, izrazila saglasnost volja da se rješavanje sporova vezanih za zajedničku izgradnju i zajedničko korištenje energetskih kapaciteta Rudnika i termoelektrane Ugljevik izuzme iz sudske nadležnosti.

Na to, po ocjeni ovoga suda nedvosmisleno upućuje odredba čl. 118 SaS 2 kojom je ugovoreno da se sporna pitanja koja nastanu u toku zajedničke izgradnje i zajedničkog korištenja, praktično prvo rješavaju neposrednim dogovaranjem putem zajedničkog odbora, a ako se ne riješe na takav način, da se takva pitanja rješavaju putem arbitraže

U konkretnom slučaju postoji sporazum o rješavanju spora arbitražom . Arbitraža kod Zajednice jugoslovenske elektroprivrede nije organ te zajednice (nije bio propisan Zakonom o udruživanju u Zajednicu Jugoslovenske elektroprivrede), pa stoga , po ocjeni ovoga suda, nije ugovorena institucionalna arbitraža koja bi imala svoja pravila arbitražnog rješavanja sporova već je ugovoreno da se arbitraža za slučaja spora, povjeri jednom tijelu koje nije institucionalna arbitraža, nije arbitražni sud, pa prestanak postojanja tog tijela nema za posljedicu ništavost arbitražnog sporazma u cjelini.

Daljnja posljedica navedenoga, jeste da ugovorena arbitraža, kao institucija privatnog prava, zasnovana na saglasnosti volja kao način rješavanja sporova po pitanju zajedničke izgradnje i zajedničkog korištenja kapaciteta Rudnika i termoelektrana Ugljevik, po ocjeni ovoga suda, nije prestala postojati niti je izgubila svoje pravnodejstvo, prestankom postojanja Zajednice Jugoslovenske elektroprivrede (koja usput budi rečeno i nije prestala postojati raspadom SFRJ već na osnovu zakona donijetog tek 2009 godine) jer i nije ugovorena kao institucionalna arbitraža, već praktično ad hoc arbitraža kod pomenute Zajednice, bez sporazuma o arbitrima i arbitražnom postupku.

Znači, po ocjeni ovoga suda, da je ostalo, posebno nakon prestanka postojanja ove Zajednice, da se realizuje arbitražni sporazum, pa stoga stranke u sporu trebaju osmisliti mehanizam formiranja ugovorene arbitraže za rješavanje predmetnog spora koji je tiče ulaganja i zajedničkog korištenja kapaciteta Rudnika i termoelektrane Ugljevik, odabirom druge arbitražne institucije nakon prestanka postojanja Zajednice Jugoslovenske elektroprivrede, odabirom arbitara , arbitražnog postupka za rješavanje konkretnog spora, koja pitanja i nisu riješena arbitražnim sporazumom i imaju se rješavati primjenom normi mjerodavnog arbitražnog procesnog prava, sadržanog u glavi XXX odredbe čl. 434 do 453 ZPP-a, sve shodno odredbi čl. IV t. 6 u vezi t. 2,3, 4 i 7 Evropske konvencije o međunarodnoj trgovačkoj arbitraži od 21.04.1961 g (Sl.list SFRJ – međunarodni ugovori br. 12/63) koja se takodje primjenjuje na osnovu sukcesije pravnih propisa.

Da je sudsko rješavanje sporova supsidijarno u slučaju predmetnog spora, nesporno upućuje odredba čl. 17 Zakona o politici direktnih stranih ulaganja u Bosni i Hercegovini, prema kojoj sporove vezane za strana ulaganja, kakav je po svojoj

pravnoj prirodi predmetni spor, sudovi rješavaju samo ako ne postoji sporazum o drugoj proceduri rješavanja sporova pa i arbitraže.

Stoga, predmetni sporazum o rješavanju spora vezanog za zajedničku izgradnju i korištenje kapaciteta Rudnika i termoelektrane Ugljevik, nije bez dejstva, nije zaključen niti pod uslovom niti sa rokom i kao takav podoban je za primjenu a strane u sporu tek treba da dogovaraju praktična pitanja za aktiviranje arbitražnog postupka ili pak pokrenu odgovarajuće postupka sa ciljem oduzimanja dejsta arbitražnog sporazuma.

Slijedom svega navedenoga, odlučeno je kao u stavu I izreke ovoga rješenja, primjenom odredbe čl. 438 ZPP-a u vezi čl. 79 ZPP-a, posebno imajući u vidu da konkretan pravni odnos između stranaka u sporu, nije spor za koji je određena isključiva nadležnost suda.

Odluka o troškovima postupka iz stava II i III izreke ovoga rješenja, utemeljena je na odredbama čl. 396 st. 1 i 2, čl. 383, i 387 ZPP-a, pa kako je tuženi u predmetnoj stvari u pismenom podnesku od 23.01.2012 g postavio zahtjev za naknadu troškova a na pripremnom ročištu održanom dana 14.09.2012 g u cjelosti ostao kod svih navoda iznijetih što na ročištima, što u pismenim podnescima u dosadašnjem toku postupka, to je sud cijenio koji su to troškovi bili potrebni radi vođenja ove parnice.

U prvom redu, odgovor na tužbu tužioca (od 5.03.2010 g) i dopunu iste (od 05.03.2010 g) za tuženoga nije sačinio punomoćnik advokat već lično tuženi., pa stoga tužiocu ne pripada trošak zastupanja po punomoćniku advokatu koji se odnosi na sastav odgovora na tužbu. Sastavljanje, obrazloženog podneska od 25.10.2010 g (dopuna tužbe), podneska od 02.02.2011 g (izjašnjenje o učešću umješača), sastav odgovora na žalbu umješača od 07.04.2011 g i sastav podneska od 23.01.2012 g, sve po punomoćniku advokatu tuženoga, nisu bili potrebni radi vođenja ove parnice. Dopuna tužbe od 25.10.2010 g nije bila nužna kraj činjenice da je tuženi u zakonskom roku dao pismeni odgovor na tužbu i dopunu iste. Izjašnjenje o učešću umješača od 02.02.2011 g takodje nije bilo potrebno radi vođenja parnice iz razloga što se tuženi nije protivio njegovu učešću. Sastav odgovora na žalbu nije obavezan, pa stoga niti taj trošak nije bio nužan za tuženoga. Konačno, nije bio nužan niti podnesak od 23.01.2012 g obzirom da je u predmetnoj pravnoj stvari zakazano pripremno ročište za dan 02.03.2012 g na kome su parnične stranke u postupku i drugi učesnici bili u mogućnosti iznijeti svoje stavove po pitanju nadležnosti suda za rješavanje spora. Slijedom navedenoga, tuženi nije osnovano potraživanje tuženoga s naslova troškova postupka u ukupnom iznosu od 13.750,00 KM.

Po ocjeni ovoga suda tuženi osnovano u ovoj pravnoj stvari potražuje troškove zastupanje po punomoćniku advokatu koji se odnose na sastav podneska od 24.02.2011 g (prijedlog za prekid postupka), u povodu koga je ovaj sud dana 29.06.2011 g donio odluku, koja je bila i predmetnom razmatranja više instance, kao i troškovi zastupanja tuženoga na ročištu održanom dana 02.03.2012 g, pa su tako tuženome dosudjeni troškovi sastava podneska od 24.02.2011 g u iznosu od 2.500 KM (1.000 bodova x 2,00 KM x 25% paušala) i zastupanja na pripremnom ročištu u iznosu od 2.500,00 KM (1.000 bodova x 2,00 KM x 25% paušala) sa nagradom za vrijeme za jedan sat odsustva iz kancelarije (30 bodova x 2,00 KM x 1 sat), sve

shodno odredbama čl. 2 Tarifni broj 2, 12 i 9, čl. 13, čl. 14 Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata (Sl.gl.RS br. 68/05).

SUDIJA
Gužvić Božana

POUKA

Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba
Višem privrednom sudu u Banja Luci, u roku
od 15 dana, putem ovoga suda, u 3 primjerka.
Rok za žalbu počinje teći prvog narednog dana
od dana dostave pismenog prijepisa rješenja.

VIŠI PRIVREDNI SUD U BANJA LUCI

Broj: 59 0 Ps 018507 12 Pž 4

Dana, 14.03.2013. godine

Viši privredni sud u Banja Luci u vijeću sastavljenom od sudija ovog suda i to: Gajić Bogdana, kao predsjednika vijeća, Ninković Velimira i Turkeš Drage, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca Elektrogospodarstvo Slovenije – razvoj in inženiring d.o.o (EGS) Vetrinjska ulica 2, Maribor, Slovenija, zastupan po punomoćniku Spaho Mehmedu, advokatu iz Sarajeva, Mehmeda Spahe br. 8/II, protiv tuženog Rudnik i termoelektrana Ugljevik a.d. Ugljevik, zastupan po punomoćniku Kojić Risti, advokatu iz Beograda, Bulevar Kralja Aleksandra br. 196 i punomoćniku Popović V. Aleksandru, advokatu iz Banja Luke, i uz učešće umješača na strani tuženoga Mješoviti holding „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće sa sjedištem u Trebinju, zastupan po punomoćnicima Milanović Jugoslavu, advokatu iz Trebinja, ul. Luke Petkovića br. 1 i Vukoje Aleksandru, dipl. pravniku, radniku umješača, radi isplate duga i isporuke električne energije, v.p.s. 1.416.401.670,39 KM, rješavajući po žalbi tužioca izjavljenoj na rješenje Okružnog privrednog suda u Bijeljini broj: 59 0 Ps 018507 12 Ps 3 od 17.09.2012. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 14.03.2013. godine, donio je slijedeće

RJEŠENJE

Žalba tužioca se odbija, rješenje Okružnog privrednog suda u Bijeljini broj: 59 0 Ps 018507 12 Ps 3 od 17.09.2012. godine, potvrđuje.

Odbija se zahtjev tužioca za naknadu troškova žalbenog postupka, kao neosnovanim.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenim rješenjem Okružnog privrednog suda u Bijeljini broj: 59 0 Ps 018507 12 Ps 3 od 17.09.2012. godine, Okružni privredni sud u Bijeljini oglašava se nenadležnim za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, ukidaju se provedene radnje i tužba odbacuje, te se obavezuje tužilac da tuženom naknadi troškove postupka u iznosu od 5.060,00 KM, u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti ovoga rješenja, pod prijetnjom prinudnog izvršenja, dok se odbija tuženi sa potraživanjem troškova postupka u iznosu od 13.750,00 KM, kao neosnovanim.

Blagovremeno izjavljenom žalbom prvostepeno rješenje pobija tužilac zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog povrede odredaba parničnog postupka, s prijedlogom da se žalba uvaži, pobijano rješenje ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak.

U odgovoru na žalbu, tuženi i umješač su predložili da se žalba odbije kao neosnovana i potvrdi prvostepeno rješenje.

Predmet spora je zahtjev tužioca da mu tuženi isplati iznos od 826.523,511 KM (EUR 422.601,243,88) na ime sredstava uložениh u izgradnju tuženog u skladu sa SaS 1 i 2, revalorizovanih, po izračunima na dan 30.09.2008. godine, iznos od 523.920.459 KM (EUR 267.880.386,52) na ime naknade za gospodarenje udruženim sredstvima u skladu sa SaS 2 po izračunima na dan 30.09.2008. godine, iznos od 65.957.700,39 KM (EUR 33.724.154,00) na ime odštete zbog neisporučene električne energije u periodu od 01.01.2005. godine, do 30.09.2008. godine, zajedno sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom od 01.01.2008. godine, do isplate, da isporučuje 1/3 proizvedene električne energije po internim cijenama u skladu sa SaS 2 od dana donošenja presude, uz naknadu troškova postupka.

Nakon provedenog postupka, prvostepeni sud je utvrdio da tužilac postavljeni tužbeni zahtjev crpi iz dva Samoupravna sporazuma, jedan zaključen 21.12.1981. godine, (SaS 1) i drugi zaključen 1988. godine (SaS 2), da je predmet oba ova sporazuma bilo udruženje rada i sredstava radi zajedničke izgradnje i zajedničkog korištenja termoelektrane Ugljevik "Prvi blok" (SaS 1) i "Drugi blok" (SaS 2) sa odgovarajućim kapacitetom rudnika uglja, da iz odredbi navedenih sporazuma proizlazi da je istim ugovoreno i to u obliku arbitražne klauzule sadržane u ugovoru, da je za rješavanje spora, koji proistekne u vezi izgradnje energetskih objekata i korištenja kapaciteta rudnika i termoelektrane Ugljevik, ugovorene arbitraže kod zajednice Jugoslovenske elektroprivrede i da je tuženi blagovremeno u pismenom odgovoru na tužbu, istako prigovor nenadležnosti suda za rješavanje spora pozivom na ugovorenu arbitražu. Takođe, prvostepeni sud utvrđuje da se u konkretnom slučaju ne radi o institucionalnoj arbitraži, koja bi imala svoja pravila arbitražnog rješavanja sporova, da je ugovorena arbitraža, kao institucija privatnog prava, zasnovana na saglasnosti volja, kao način rješavanja sporova po pitanju zajedničke izgradnje i zajedničkog korištenja kapaciteta rudnika i termoelektrane Ugljevik, nije prestala postojati prestankom postojanja zajednice Jugoslovenske elektroprivrede, jer nije ugovorena institucionalna arbitraža, već praktično ad hoc arbitraža kod pomenute zajednice bez sporazuma o arbitrima i arbitražnom poslu, što znači da je ostalo da se tek dogovara sam arbitražni postupak, pa stoga stranke u sporu trebaju osmisliti mehanizam formiranja ugovorene ad hoc arbitraže za rješavanje predmetnog spora, koji se tiče ulaganja i zajedničkog korištenja kapaciteta rudnika i termoelektrane Ugljevik, odabirom ad hoc arbitraže, odabirom arbitara i arbitražnog postupka za rješavanje konkretnog spora, sve shodno odredbi člana IV. tačka 6. u vezi sa tačkom 2. 3. 4. i 7. Evropske konvencije o međunarodnoj trgovačkoj arbitraži od 21.04.1961. godine, pa predmetni sporazum o rješavanju spora vezano za zajedničku izgradnju i korištenje kapaciteta rudnika i termoelektrane Ugljevik, nije bez dejstva i podoban je za primjenu, ali strane u sporu tek treba da dogovaraju praktična pitanja za aktiviranje arbitražnog postupka, pa je odlučeno kao u stavu 1. izreke prvostepenog rješenja. Nadalje, prvostepeni sud je obavezao tužioca da nadoknadi tuženom troškove parničnog postupka u iznosu od 5.060,00 KM, dok je tuženi sa potraživanjem troškova postupka u iznosu od 13.750,00 KM, odbijen kao neosnovanim.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeni sud je primjenom odredbi člana 8., člana 2. Zakona o udruživanju u zajednicu Jugoslovenske elektroprivrede, člana 434., člana 435., člana 436., člana 440., člana 441., člana 438., člana 396., stav 1. i 2. Zakona o parničnom postupku, člana 99. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, odlučio kao u izreci prvostepenog rješenja.

Ispitujući prvostepeno rješenje u dijelu u kome se pobija žalbom, a u granicama razloga navedenih u žalbi, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje, a u smislu odredbe iz člana 221. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike

Srpske“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09), drugostepeni sud je donio odluku kao u izreci iz slijedećih razloga:

Žalba tužioca nije osnovana.

Tužilac u žalbi navodi da se na predmetni spor ne može primjenjivati ugovorena arbitražna klauzula, kako je to pravilno utvrdio drugostepeni sud, da je sud postupao suprotno odluci drugostepenog suda, da je voljom stranaka izričito ugovorena arbitraža jednog tijela, međutim, s obzirom na trenutne potpuno drugačije društvene prilike (disolucija SFRJ), ovaj spor sada ima obilježje međunarodnog spora, a što stranke prilikom određivanja arbitraže u tijelu zajednice Jugoslovenske elektroprivrede nisu razmatrale, kao moguću otežavajuću okolnost za arbitražno rješavanje sporova, da je pogrešan zaključak prvostepenog suda da je između parničnih stranaka ugovoreno rješavanje sporova putem arbitraže, kao generalni princip rješavanja spora, jer je između stranaka tačno određena institucija arbitraže, koja je odgovarala specifičnim društvenim i privrednim okolnostima i voljama ugovornih strana, dok su obje ugovorne strane bile dijelom iste države, pa kako ugovorno arbitražno tijelo više ne postoji, ni ugovorena arbitraža više nije moguća, da je prvostepeni sud izveo pogrešan zaključak i na osnovu takvog zaključka počinio i povredu odredaba parničnog postupka.

Iz stanja u spisu nespornim je utvrđeno da je rješavanje spora, koji proistekne u vezi izgradnje energetske objekata i korišćenja kapaciteta Rudnika i termoelektrane Ugljevik, između parničnih stranaka ugovorena arbitraža, a kao arbitražno tijelo označena je Zajednica jugoslovenske elektroprivrede, te da je tuženi blagovremeno istakao prigovor nenadležnosti suda za rješavanje spora pozivom na ugovorenu arbitražu.

Po mišljenju ovog suda, a cijeneći navedene sporazume, pravilno prvostepeni sud utvrđuje da arbitraža kod Zajednice jugoslovenske elektroprivrede nije organ te zajednice (nije bio propisan Zakonom o udruživanju u Zajednici jugoslovenske elektroprivrede), pa da nije ugovorena institucionalna arbitraža, koja bi imala svoja pravila arbitražnog rješavanja sporova, već je ugovoreno da se arbitraža za slučaj spora, povjeri jednom tijelu, koje nije institucionalna arbitražna, nije arbitražni sud, pa da prestanak postojanja tog dijela nema za posljedicu ništavost arbitražnog sporazuma u cjelini.

Takođe, pravilno prvostepeni sud utvrđuje da ugovorena arbitraža nije prestala postojati, niti je izgubila svoje pravno dejstvo, prestankom postojanja Zajednice jugoslovenske elektroprivrede (koja i nije prestala postojati raspadom SFRJ, već na osnovu Zakona donijetog 2009. godine), jer i nije ugovorena kao institucionalna arbitraža, već praktično ad hoc arbitraža kod pomenute Zajednice, bez sporazuma o arbitrima i arbitražnom postupku.

Pravilan je zaključak prvostepenog suda da stranke u sporu trebaju osmisliti mehanizam formiranja ugovorene arbitraže za rješavanje predmetnog spora, koji se tiče ulaganja i zajedničkog korišćenja kapaciteta Rudnika i termoelektrane Ugljevik, odabirom druge arbitražne institucije, nakon prestanka postojanja Zajednice jugoslovenske elektroprivrede, odabirom arbitara, arbitražnog postupka za rješavanje konkretnog spora, koja pitanja i nisu riješena arbitražnim sporazumom i imaju se rješavati primjenom normi mjerodavnog arbitražnog procesnog prava.

Zaključeni sporazumi o rješavanju spora vezano za zajedničku izgradnju i korišćenje kapaciteta Rudnika i termoelektrane Ugljevik, nije bez dejstva, nije zaključen niti pod

uslovom, niti sa rokom i kao takav podoban je za primjenu, pa stranke u sporu tek treba da dogovaraju praktična pitanja za aktiviranje arbitražnog postupka ili pak pokrenu odgovarajući postupak sa ciljem oduzimanja dejstva arbitražnog sporazuma.

Predmetnim sporazumom SaS 2 ugovorena je arbitraža, što predstavlja ugovor, pa je isključeno rješavanje sporova putem suda, što znači da arbitraža još uvijek važi, jer ni jedna od stranaka nije zahtjevala pobijanje arbitraže, pa bez obzira što više ne postoji SFRJ i ugovoreno arbitražno tijelo, pa kako stranke nisu izmjenile ranije slobodno usaglašenu volju u pogledu arbitraže, to je pobijana odluka pravilna i zakonita.

Arbitraža je samostalan i nezavisan nedržavni organ i njena nadležnost se ugovara slobodnom voljom stranaka, a radi rješavanja nastalih sporova, pa kako arbitražni sporazum nije raskinut, u konkretnom slučaju nije nadležan sud, jedino da prestane važnost arbitražnog sporazuma, u tom slučaju bi bila zasnovana nadležnost suda.

Prvostepeni sud je u ponovnom postupku dao jasno i detaljno obrazloženje za svoju odluku, koje obrazloženje prihvata i ovaj sud, te je na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje, pravilno primijenio odredbe člana 438., 434., 435. 436., člana 440., 441. Zakona o parničnom postupku, kao i odredbe Evropske konvencije o međunarodnoj trgovačkoj arbitraži, pa kako nisu učinjene povrede postupka, pobijana odluka je pravilna i zakonita.

Žalbeni navodi tužioca se odnose na iste navode kao i tokom postupka, što po mišljenju ovog suda nije osnovano, jer je prvostepeni sud jasno i detaljno obrazložio svoju odluku, te se pozvao na zakonske propise, što žalbu čini neosnovanom.

Prvostepeni sud je pravilno cijenio sve prigovore tužioca, što je jasno vidljivo iz razloga datih u obrazloženju pobijanog rješenja, pa je uvjerenje ovog suda o neosnovanosti žalbenih prigovora zasnovano na valjanim razlozima, koje je prvostepeni sud dao u obrazloženju, u kojem su detaljno raspravljena sva pitanja činjenične i pravne naravi, te kako sve činjenice proizlaze iz izvedenih dokaza i imaju uporište u odredbama procesnog i materijalnog prava, ovaj sud je navode žalbe cijenio neosnovanim, pa bi se odgovor ovog suda na navode žaliooca sveo na potpuno identične razloge, koje je dao prvostepeni sud.

Kako osporenim rješenjem nisu učinjene povrede na koje ukazuje žalba, kao ni one na koje sud pazi po službenoj dužnosti, ovaj sud je primjenom odredbi člana 235. stav 1. tačka 2. Zakona o parničnom postupku, odlučio kao u stavu 1. izreke ovog rješenja.

S obzirom da žalba nije osnovana, nije osnovan ni zahtjev tužioca za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe, pa je primjenom odredbi člana 397. stav 1. Zakona o parničnom postupku, odlučeno kao u stavu 2. izreke ovog rješenja.

Predsjednik vijeća

Gajić Bogdan

Зачиност прџписа објерџава - потврђује
Предсједник вијећа, суд

ОБРАШТЕНИ РАДНИК СУДА